Dəyişdirim bu yalançı duruşu,
Yanır, sonda külə dönür sevgilər.

-Demriz sənsən, demək-deyir Elçiçək,
Başevə gəl, biz yaxşıca görüşək,
Bir qoruyaq ölkəmizi biz gərək!
Yanır, sonda külə dönür sevgilər.

XVII QAPI

Dəmirqız söyləncisi

Turqun yaşı üç yüz ilə çatırdı,
Yaş göstərir kimliyini adamın.
At çapırdı ovlaqlarda, çöllərdə,
Yaş göstərir kimliyini adamın.

Bir azcana şişmiş idi qıçları,
Ağarmışdı kirpikləri, qaşları,
Pambıq idi haçalanmış saçları,
Yaş göstərir kimliyini adamın.

Çox dadlara, duyğulara uymadı,
Anasının düz yolundan caymadı,
Yersiz-yersiz sevgiləri saymadı,
Yaş göstərir kimliyini adamın.

Şimşəkatı kişnəyirdi yaylaqda,
Şimşəkqılınc şütüyürdü ovlaqda,
O baxırdı öz-özünə qıraqdan,
Yaş göstərir kimliyini adamın.

Soyuyurdu vuruşlardan ilbəil
Parsel, Muğel, Çinel, Hindel, Asurel,
Dincəlirdi torpaq, yaraq, dəniz, göl,
Yaş göstərir kimliyini adamın.

***

Təkcə Parsel vergilərdə batmışdı,
Dilәkləri tarım çəkən vergidir.
Darvideldə yenə vuruş gedirdi,
Dilәkləri tarım çəkən vergidir.

Darvideli qatmaq üçün Parselə,
Üzay ilə Xruş verdi əl-ələ,
Kələzdənib dirənirdi el elə,

Dilәkləri tarım çәkən vergidir.

Cümər öldü, Manayqız da dul qaldı,
Qardaşına qayğıları azaldı,
Xruş ona arxa oldu, güc oldu,
Dilәkləri tarım çәkən vergidir.

Xruş onu pişim-pişim bәslәdi,
Hәrdәn onu Manayşah da sәslәdi,
Bic-bic gülüb, gizli-gizli gözlәdi,
Dilәkləri tarım çәkən vergidir.

Turqla Manay bir-birini yanladı,
Bir-birini orda, burda danladı,
Xruş isә yerli, yersiz banladı,
Dilәkləri tarım çәkən vergidir.

***

Xruş çoxdan susamışdı şahlığa,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.
Manayı da bunca kәsi edirdi,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.

Xruş dedi:-Mindiyarı tutaram,
Parseli dә Mindiyara qataram.
İstәyimә, dilәyimә çataram,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.

Turqu, bir dә Alçiçәyi daşlaram,
Çox işləri yavaş-yavaş boşlaram,
“Ölkә-ölkә” oyunumu başlaram,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.

Mәnim ola gәrәk böyük Mindiyar,
Mәnim ola bu ölkәdә nә ki var,
Saxlancıma qızıl, gümüş qalanar,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.

Turq Tanrının öyüdünü anırdı,
Mindiyara onu başraq sanırdı,
Ancaq hәrdәn alışırdı, yanırdı,
Qan istәyir qanlı biclik, yüksәliş.

***

İncimişdi o, bacısı Manaydan,

Bacı gərək qardaşını atmaya.
Gedib bacı oturmuşdu Parseldə,
Bacı gərək qardaşını atmaya.

O bilmirdi bu inciklik nədəndi,
Bu deyirdi, bu ayrılıq səndəndi,
O deyirdi, bu çəkişmə səndəndi,
Bacı gərək qardaşını atmaya.

Xruş tez-tez yollanırdı Arana,
Göz dikmişdi Qobuçölə, Muğana,
O yerlərdi burda bolluq yaradan,
Bacı gərək qardaşını atmaya.

Yerinc qoymaq istəyirdi Manayı,
Bir də gizli saxlayırdı Üzayı,
Yüyən etmək Mindiyara cüt çayı,
Bacı gərək qardaşını atmaya.

Axmaqdaydı ürəyindən Kür, Araz,
Diləyində bu qoşa çay göy qotaz,
Ancaq özü bu çaylardan çox dayaz,
Bacı gərək qardaşını atmaya.

***

Ağüz gəldi Odərboya toplumla,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.
Odərboyu Odərboydan elədi,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.

Boyük Turq da yarıtanrı sayılır,
Dedikləri el içində yayılır,
Üz-gözündə ay işığı duyulur,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.

O bilirdi, bir gün Ağüz gələcək,
Odərboydan danışacaq, deyəcək,
Oğlu üçün ağlayacaq Alçiçək,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.
Ancaq Ağüz Pars elindən danışdı,
“Manay, Xruş” sözü sözə qarışdı,
Turq da elə bu sözlərdən yapışdı,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.

Dedi:-Oğlum, Ağüz, başın qarışıb,

Sənsən indi toplumumda minbaşı,
Sənsən mənə Odərboyun qardaşı,
Hər bir şeyi öncə bilən Tanrıdır.

***

Get Muğelə, Uğurelə, Çinçaya,
Başçı gərək ipi əldən verməsin.
Ölkənin də ipi-sapı yollardır,
Başçı gərək ipi əldən verməsin.

Get Parselə, duruş yarat, yerinc ol,
Manayqıza arxa dayan, görünc ol,
Bu gəlişlə Mindiyara qorunc ol,
Başçı gərək ipi əldən verməsin.

Ağüz dedi:-Böyük Turqa mən kəsi,
Minel ilə Mindiyarın zirvəsi!
Çəkilməsin üstümüzdən kölgəsi!
Başçı gərək ipi əldən verməsin.

Mən Xruşu vurdum, əzdim, dağıtdım,
Al qanını sarı quma axıtdım,
Ölən yerdə, ölüm ilə qorxutdum,
Başçı gərək ipi əldən verməsin.

O ölməyib, yaralanıb, sən demə,
Sonra durub yenə gedib Parselə,
Verib Manay Üzay ilə əl-ələ,
Başçı gərək ipi əldən verməsin.

***

Mən demirəm o satqındır, bu satqın,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.
O, şahlığa hazırlayır Manayı,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.
Eşitmişəm ona Manayşah deyir,
Bilmirəm ki, bu Xruşa nə deyim,
Xruş nədir, qoyunboğaz, tuncgeyim,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.

Ağüz dedi:-Öldürəndə onu mən,
“Əkbitəni-dedi-yaxan mənəm, mən”,
“Bil, Cuməri öldürən də mənəm, mən”,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.

Gülüncdür o, tez-tez bərkdən ulayır,
Bu ölkəni o ölkəyə calayır,
Ancaq üzdə Xruş kasa yalayır,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.

İzn verin, mən bu işə qarışım,
Gedib orda Manayqızdan soruşum,
Orda gedir qanlı ölüm, barışıq,
Satqınlığın izi üzdən bəllidir.

***

Turq söylədi:-Manay ona aldanmaz,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.
Çox işləri buraxmışıq başına,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.

Deyən, Manay unudubdur özünü,
Şahlıq yeri tutub qızın gözünü,
Doğru sanıb o, Xruşun sözünü,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.

Bir öyrən, gör, Üzay kimdir, nəçidir,
Hansı elin, hansı soyun köçüdür,
Hansı yurda o qız ölçü-biçidir,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.

Bir də öyrən, nə istəyir o harın,
Sevgi olmaz, biclik olar bu andır,
Yaş toqquşu çox böyükdür onların,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.

Ağüz dedi:-Tək çıxaram bu yola,
Odərboyda başçı yerim boş qalar,
Yoxsa onun ayaqları yer alar,
Düyün düşər iş iş üstə qalansa.

Ağüzün Parselə yollanması söyləncisi

Turq söylədi:-Şimşəkatı götür, min,
Ata inan, ona güvən, onu sev.
Şimşəkatda tanrı gücü var hələ,
Ata inan, ona güvən, onu sev.

Atla yolun iki gündür, üç gecə,
Çatan kimi Darvideldə düş öncə,
Manayı gör, danış mənim dilimdən,
Ata inan, ona güvən, onu sev.

Götürüldü yellər kimi Şimşəkat,
Şimşəkqılınc güc artırdı neçə qat,
Ağüz oldu dəmirköküs, yelqanad,
Ata inan, ona güvən, onu sev.

Öncə gizli Manay ilə görüşdü,
Ondan Cumər, Parsa, Turqu soruşdu,
Manayqızın alnı, üzü qırışdı,
Ata inan, ona güvən, onu sev.

Dedi:-Səni Şimşəkatdan tanıdım,
Ağüz ola gərək igid, ər adın,
Mənsə ərə getməmişdən dul qadın,
Ata inan, ona güvən, onu sev.

***

Manay dedi:-Gözləyirdim Turqu mən,
Bacı-qardaş arasına girməyin.
Bu, dönüklük deyil, biclik sayılır,
Bacı-qardaş arasına girməyin.

Manay dedi:-Anlayıram, Ağüz, mən,
Sən bu yerə nə suç ilə gəlibsən,
Bu ellərə gəlməmişdir Turq nədən,
Bacı-qardaş arasına girməyin.

Mən Xruşu öyrənirəm bir ildir,
O siz deyən, bilən Xruş deyildir,
Üzayisə bicdir, içi çil-çildir,
Bacı-qardaş arasına girməyin.

O istəyir mən – dul qadın yolu ilə,
Parselə yox, Mindiyara şah olam,
Sanır mənlə əl-ələdir, qol-qola,
Bacı-qardaş arasına girməyin.

O deyir ki, Turq qocalıb, sən şah ol,
Məni yoxa sürükləyir, düzə yox,
Mənə inan, sən qayıt get, ay oğul,
Bacı-qardaş arasına girməyin.

***

Qardaşıma de ki, küskün olmasın,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.
Xruş Hindel, Asurelə söykənir,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.

Mən Xruşu sona kimi ötürrəm,
Onu birdən mən aradan götürrəm,
O satqını ilim-ilim itirrəm,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.

Ona de ki, mən edənlər oyundur,
De ki, Xruş quş yox, qanlı quzğundur,
Qardaş, bacı Tanrıdan da yaxındır,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.

Gözləyirəm sona kimi küyləsin,
Qanlı-qanlı istəyini söyləsin,
Hər işində məni əlbir eyləsin,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.

Qız toplumu burda mənə arxadır,
Turqun sözü qulağımda sırğadır,
Xruşunsa atı axsaq-yorğadır,
Uduzarsan gizli işdə tələssən.

***

Bu sözləri deyib Manay qayıtdı,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.
Ancaq Ağüz qayıtmadı, gözlədi,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.

O düşündü, Manayı tək qoymaram,
Bu gözəlin sözlərinə uymaram,
Mən Hindeli, Asureli saymaram,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.

Döyüşlərdə Manay igid olsa da,
Gizli işdə o saralıb solsa da,
Quzğun Xruş önündə tək qalsa da,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.

O gizləndi, Darvideldə gözlədi,
Addım-addım o, Xruşu izlədi,

Hərdən “Manay” çağıraraq səslədi,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.

Gecə ikən Qızay ilə yan-yana,
Xruş beş min toplum çəkdi Muğana,
Qalxdı bu səs, getdi çatdı hər yana,
Lap dolaşar çəkişmələr gizlidə.

Muğanda vuruş söyləncі

Öc almağa yollanırdı Qızay da,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.
Eldəbirin bacısıydi qanlısı,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.

Demriz yenə başçı idi elində,
Dinclik vardı dağ-daşında, çölündə,
Dedi, Xruş basqısını biləndə,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.

-Çıxın iki çay arası, yaraqlı,
Əli yalın çıxın, əli çomaqlı,
Acıqanın qabağında başraqlı,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.

Geydi döyüş geyimini əyninə,
Çıxdı gələn toplumların önünə,
Batdı qatı seyrək güney çəninə,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.

Araz üstə gəlib durdu acıqan,
Gördü ona qarşı durub çox adam,
Gördü burda nərildəyir dağ, aran,
Qadın öcü ağır kişi öcündən.

***

Gördü biri qapı-qapı bağırır,
-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!
Xruş dedi:-Kimdi elə bağıran?!
-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!

Üzay dedi:-Odur, Demriz dəlisoy,
Ağ başrağı uca, özü ortaboy,
Bu ellərdə odur başçı, od-aloy,

-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!

Odur mənim yaralayan qolumu,
O kəsmişdir mənim sevgi yolumu,
Odur mənim ağı edən balımı,
-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!

Qoyma onun daş üstündə daşını,
O kəsmişdir çay üstündə qarşını,
Ver Üzaya onun kəsik başını,
-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!

Xruş dedi:-Qan qan üstən salaram,
Diri-diri onu tutuq alaram,
Başın kəsib, saçlarını yolaram,
-Vuruş günü kiçik, böyük olmayır!

***

Yaraqlılar çaya enib durdular,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.
Neçəsini süpürləyib apardı,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.

Xruş dedi:-Ağac kəsin, budayın,
Bərələrə minib çayı addayın,
O Demrizi yaxalayın, oddayın,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.

Sal düzəldib, yaraqlılar mindilər,
Qorxa-qorxa löhmə çaya endilər,
Az keçmədi, ətə, leşə döndülər,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.

Hər gün, hər gün sal qayıqlar tikildi,
Su üstündən qalın iplər çəkildi,
Vuruşlarda onlar çaya töküldü,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.

Bir səs qalxdı, titrək, qorxunc o taydan,
Səs çıxmadı bu taydakı alaydan,
Xruş nəsə soruşmaqda Üzaydan,
Çay löhməsə, demək burdan sel keçib.

***

Qızay dedi:-Odur, Demriz bağırır,

Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.
Odur, səni başrağıyla qorxudur,
Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.

Demriz deyir:-Ahay, Xruş, yekəbaş!
Bu vuruşda sən yavaş ol, çox yavaş!
Buralarda nə tutuq var, nə daş-qaş!
Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.
Sən buradan öz yerinə dön, Xruş!
Yoxsa sənə sonev olar bu duruş,
Bu, Muğandır, sıra-sıra dağ, vuruş!
Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.

Mən dəliyəm, səni yaxıb əzərəm!
Hər bir yandan yollarını kəsərəm,
Boş başını quş başı tək üzərəm!
Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.

Mənəm yazıq Eldəbirin bacısı,
Mindiyarın qız balası, carçısı!
Qanlı dimdik quzğunların ovçusu,
Səs titrədir hərdən qancıl ürəyi.

***

Çox əlləşdi Xruş keçsin o taya,
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.
Keçənləri vurub çaya tökdülər,
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.

Gecə idi, bir səs qalxdı o taydan,
Bu səs güclü bağırtıdan, haraydan,
-Bu nə səsdir? – O soruşdu Üzaydan,
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.

Üzay dedi:-Bu, Demrizdir, bağırır,
Səni geri qayıtmağa çağırır,
Pis olacaq-deyir-sənin axırın,
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.

Xruş bir də yürüş edir o taya,
O göstəriş verir yorğun alaya,
Tökülsünlər sıra-sıra bu çaya,
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.

Deyir:-Gedin, vurun, qırın, dağıdın!

Deyir:-Yarın, qan qan üstə axıdın!
Muğan ilə Qobuyeri qorxudun!
Çayın səsi, seli-suyu qorxulu.

***

Alay gedir, Xruş, Üzay tək qalır,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.
Qaranlıqda şimşək çaxır iki yol,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

Şimşək deyil, işıq düşür bircə an,
O, Demrizin qılıncıdır parlayan,
İki gövdə aşır yerə yanbayan,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

Yerdə iki gövdə, iki baş qalır,
Dörd bir yanı ala-qızıl qan alır,
Kəsik başdan boğuq haray ucalır,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

Qayıdanlar yaralanıb, əzilib,
Xruş, Üzay, qoşa başlar kəsili,
Qalanların daş ürəyi üzülür,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

Demriz durub kəsik başlar yanında,
Qılıncını yuyur qancıl qanında,
Qalanlar da qaçır arvad donunda,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

Yazıqlaşan yaraqlılar qaçırlar,
Yaralılar yatıb yeri qucurlar,
Muğanlılar çay yolunu açırlar,
Təklənəndə qorxu alar ürəyi.

***

At kişnəyir birdən Aran boyunca,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.
Şimşəkatın kişnərtisi tanışdır,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Turqla Manay, Ağüz gəlib yetişir,
Sanki atlar bir-biriylə ötüşür,
Onlar düşüb Demriz ilə görüşür,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Yerdə cüt baş öz qanında üzürdü,
“Yaşa Demriz!” sözü çölü gəzirdi,
Göydə buna Tanrı qulaq asırdı,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Turq soruşur:-Demriz sənsən, ay bala?!
Demriz deyir:-Mənəm, böyük Turq ata!
Xoş gəlibsiz bu Minelli elata!
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Turq söylədi:-Qoy var olsun qılıncın!
Daha sənsən Qobuyerin yerinci!
Sən başçısan, bir də burda birinci!
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Qız, çiynindən iki qotaz asılsın!
Adın tanıq adlar içrə yazılsın!
Adın gümüş çevrə qabda yazılsın,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Tək Demriz yox, Dəmirqızsan Muğana,
Çevirmisən qız köksünü qalxana,
Qancılları tökdün çaya, yarğana,
Gec gəlsə də arxa yenə arxadır.

Turqa tanrı öyüdü

Yer üzünə bir də Zərdüşt gələcək,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.
O gələndə sən də tanrılaşarsan,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Yer üzünə Budda gəlsə, yaxın dur,
O, Zərdüştə bizə kökdən yaxındır,
İnsanları haqqa qoşan haqq odur,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Yer üzünə Məryəm, İsus gələcək,
Onu tanrı öz övladı biləcək,
Böhtanları yer üzündən siləcək,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.
Turq, Məhəmməd doğulacaq doğuda,
Tanrılaşıb yaranışda, qurquda,
Ayılacaq yuxulular yuxuda,

O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Sən də sonda tuş gələrkən Alpisə,
Dur Bacar tək o ölümlə üz-üzə,
Öncə tapşır Mindiyarı Ağüzə,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Turq, sənin də tanrılıqda adın var,
İlk yaranış, son barışıq – Mindiyar,
Turq barışda, Turq vuruşda baş çapar,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Mindiyarın on min ildən çox yaşı,
Tanrılarla qoyulubdur dibdaşı,
Çox-çox ellər, çox uluslar qardaşı,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

Turq hər yerdə doğulacaq, qalacaq,
Gücü, işi tanrısayaq olacaq,
O, Alpisdən çox öc-acıq alacaq,
O, tanrının oğlu, tanrı yoludur.

***

Tanrı dedi:-Oğullarım, qızlarım,
Barış üstə dayanmışdır dayanış,
Barış olsun, ey Turq, hər bir yürüşün,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

Tanrı dedi:-Mindiyarı gəz, dolaş,
Nə qan olsun Mindiyarda, nə savaş,
Hər bir elə Turq adınla sən yanaş,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

Tanrı dedi:-Yaman, Turqu qarşıla,
Bütün düzlər gərək ona qoşula,
Yer bürünsün al qana yox, yaşıla,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

Böyüklükdə ilk oğlumdur o, mənim,
Saxlayacaq barış üstə ölkəni,
Çatdıracaq sonevinə o, səni,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

Turqtayındır Körfəz, Çinçay, Buzboğaz,
Bu yerlərin barı boldur, çoru az,

Dayanışa al qurşaqdır, göy palaz,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

Qoy Turq olsun hamı biri-birinə,
Hamı gərək eldə Turq tək görünə,
Oğullaşın Odərboydan yerinə,
Barış üstə dayanmışdır dayanış.

***

Tanrı dedi:-Dayanışın sonu yox,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın,
Yay, qış kimi, dayanış da dəyişir,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

Dəyişəcək, incələcək yalanlar,
Qalacaqdır yaxşılarla yamanlar,
Görüşəcək ölənlərlə qalanlar,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

Çəkiləcək yurdarası kəndirlər,
Qanadlanıb uçacaqdır dəmirlər,
Sarıyacaq yer üzünü təkərlər,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

Hamı gəlib gücü Turqdan alacaq,
Turqun adı barış kimi qalacaq,
Gözəlliklər bütün Turqun olacaq,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

Yer üzündən silinəcək qan-qada,
Lap yenidən doğulacaq hər adam,
Dönəcəkdir Yaman quru bir ada,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

Ağır gündə siz sığının Tanrıya,
Tanrı sizin yaranızı sarıyar,
Tanrı sizi qan-qadadan qoruyar,
Dayanışdan hərə bir ad qoparsın.

***

Tanrı dedi:-İgid Turqlar, Cumərlər,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür,
Yerin, göyün alt, üstünü öyrənin,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

Tanrılaşın gözəlliklə, biliklə,
Uçun göyə quşla, püflü köpüklə,
Qaynaq olun tunc, dəmirə körüklə,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

Gəzin, tapın, açıqlayın yoxları,
Bilik ilə baş olacaq çoxları,
Bilik üzə çıxaracaq laxları,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

Yer üzündə nə var, bilin, sizindir,
Son gəzməyin, varlıq dilin, sözündür,
Sonra hər şey suyun, qarın, buzundur,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

Hər bir işdə Tanrı deyin, güllənin,
Bir danışın, bir yeriyin, dillənin,
Yamanlara qarşı durun, sellənin,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

Yer üzündə dəmir Tanrı olacaq,
O, sudan da alov, şimşək alacaq,
Yaman görüb bu işləri solacaq,
Yer üzündə kim çox bilir, o gücdür.

***

Tanrı dedi:-İgid Turqlar, Cumərlər,
Toplu olun, dağılmasın sıranız,
Yer üzünə yaşıl qurşaq sizsiniz,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.
Sayınızla tuşlaşıbdır ulduzlar,
Qoy böyüsün, kiçilməsin uluslar,
Qoy səslənsin hər bir yerdə qopuzlar,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.

Turq başçıdır, özünüzə «Turq» deyin,
Yaman gəlsə, nə söyləsə, «yox» deyin,
Ac olanda özünüzə «tox» deyin,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.

Mənim ilkin balalarım, ərlərim,
Buzboğazdan Körfəzəcən yerləri
Yamanlara yer verməyin, döş gərin,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.

Qabaqdadır altı böyük inanış,
Qabaqdadır hələ neçə oyanış,
İnanışla dolanacaq dayanış,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.

Ağır gündə məni deyin, səsləyin,
Mən arxayam, mənə inam bəsləyin,
Hər bir yerdə, işdə ölçü gözləyin,
Toplu olun, dağılmasın sıranız.

***

Turq düşündü:-Bunlar qızıl öyüddür,
Hər barışda gərək olur qılınc da.
Çox da olma bunca tüküyu muşaq,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

Körfəz-Çinçay boyu təkşah olaram,
İki ölkə boyu yollar salaram,
Mən qarayağ verib ipək alaram,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

Hələ qalır üç yanımda acıqan,
Tanrı olmaq nəyə gərək yalandan,
Nə tanrılıq, yerdə Yaman qalanda,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

Gərək gedəm, Yeraltına addayam,
Çəkəm yaman tanrıları ortaya,
Məni görcək bağırları çatdaya,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

Çinçay ilə gərək bir də barışaq,
Bu ölkəyə bir su olub qarışaq,
Bir ağaca iki yandan yapışaq,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

Yerdə Minel, göydə Tanrı başrağım,
Doğu-Batı mənim qızıl qurşağım,
Odərpayla Sərtüz yanar ocağım,
Hər barışda gərək olur qılınc da.

V Bölmə
XVIII QAPI

Ağüzün sevgi söylənci

Keçdi yüz gün Araz üstdə döyüşdən
Sevgi birdən gəlir,-demə!, Yalandır.
Ağüz sevdi Dəmirqızı,-Demrisi.
Sevgi birdən gəlir,-demə!, Yalandır.

Gözəl idi Muğan qızı – Dəmirqız,
Muğan kimi ip-istiydi dumansız,
Baxışları iti, duru, toransız,
Sevgi birdən gəlir,-demə!, Yalandır.

Onu bir yol Elçiçəklə görmüşdü,
Ona bir də, bir də könül vermişdi,
Sanki ilkin sevgi gülü dərmişdi,
Sevgi birdən gəlir,-demə!, Yalandır.

Döyüşkənlik yontasıydı Dəmirqız,
Qancıllara qarşı yürük, amansız,
Ana, qardaş itirmişdi bu sərt qız,
Sevgi birdən gəlir,-demə!, Yalandır.

Öz-özüylə bir sırada, - yanaşı,
Onu görmək istəyirdi yüzbaşı,
Adı-sanı toplumlarda dolaşır,